39494 ـ وضو و نماز کسی که نشت ادرار (سَلَس البول) دارد

سوال

احساس می‌کنم چند قطره ادرار از من خارج می‌شود. دربارۀ نماز پرسیدم؛ به من گفتند که برای هر نماز یک بار وضو بگیر و با همان وضو هرچه می‌خواهی نماز بخوان اما برای نماز فرض بعدی یک وضوی جدید بگیر. سؤال من این است: آیا برای من جایز است که پیش از وارد شدن وقت نماز، وضو بگیرم؟ مثلا برای رسیدن به نماز جماعت در مسجد؟ آیا وقتی که بیرون از خانه هستم برایم جایز است که با آن وضو، نمازهایی که وقتش فرا می‌رسد را بخوانم؟ و اگر جایز نیست، برای پاک کردن لباس‌های زیرم به قصد وضو و نماز چکار کنم؟ و آیا برایم جایز است که نمازهای طولانی مانند نماز عشا و تراویح بعد آن را با یک وضو ادا کنم؟ جزاکم الله خیرا...

خلاصه‌ی پاسخ

کسی که دچار حَدَث دائم و مستمر است مانند کسی که مشکل نشت ادرار (سَلَس البول) دارد، نزد علما حکمش مانند مستحاضه است. چنین کسی از گسترش نجاست به بدن و لباسش جلوگیری می‌کند و در وقت هر نماز یک وضو می‌گیرد و با آن وضو هرچقدر خواست فرض و نافله می‌خواند و اگر کسی که سلس دارد وضو بگیرد و تا نماز بعدی چیزی از او خارج نشود، لازم نیست که وضوی دیگری بگیرد و بر همان وضوی اولش باقی می‌ماند. چنین کسی همچنین رخصت دارد که دو نماز را با هم جمع کند.

پاسخ مفصل

الحمدلله.

حالت سلس البول به حالت استحاضه ملحق می‌شود و همان احکام را دارد

۱ـ کسی که حَدَث او دائم و مستمر باشد، مانند کسی که دچار خروج بی‌ارادۀ ادرار و باد است، برای وقت هر نماز یک وضو می‌گیرد و با آن وضو هرچقدر نماز فرض و مستحب که خواست می‌خواند تا آنکه وقت نماز بعدی وارد شود.

زیرا در صحیحین از عایشه ـ رضی الله عنها ـ وارد شده که فاطمه بنت ابوحبیش ـ رضی الله عنها ـ به نزد پیامبر ـ صلی الله علیه وسلم ـ آمد و گفت: یا رسول الله، من زنی هستم که دچار استحاضه‌ام و [از آثار استحاضه] پاک نمی‌شوم. آیا نماز را ترک گویم؟ پیامبر ـ صلی الله علیه وسلم ـ فرمودند: «خیر، این خون بیماری است نه خون حیض، پس هرگاه حیضت فرا

رسید نماز را ترک کن و چون رفت، خون را بشوی و سپس نماز بگزار، سپس برای هر نماز وضو بساز تا آنکه آن وقت فرا رسد» به روایت بخاری (۲۲۶) و مسلم (۳۳۳) و این لفظ بخاری است.

بیمار سَلَس البول (کسی که نشت ادرار غیر ارادی دارد) نزد علما به مستحاضه (زنی که خون‌ریزی مستمر دارد) ملحق می‌شود و همان حکم را دارد.

اما اگر بداند که نشت ادرار او در مدت زمان خاصی که برای وضو و نمازش کافی است قطع می‌شود، لازم است که نمازش را به همان وقت به تاخیر اندازد.

شیخ ابن عثیمین ـ رحمه الله ـ می‌گوید:

«کسی که دچار سَلَس البول است دو حالت دارد:

نخست: اگر این نشت مستمر باشد به طوری که متوقف نشود و هرگاه ادرار در مثانه جمع شود، بیرون آید. چنین کسی هرگاه وقت نماز داخل شد وضو می‌گیرد و با گذاشتن چیزی بر روی شرمگاهش از خروج آن [و آلوده شدن لباس و بدن] جلوگیری می‌کند و نمازش را می‌خواند و آنچه خارج شود به او زیانی نمی‌رساند.

دوم: اگر خروج ادرار پس از قضای حاجت متوقف می‌شود حتی اگر ده دقیقه یا ربع ساعت باشد. چنین کسی منتظر می‌ماند تا آنکه خروج ادرار متوقف شود و سپس وضو می‌گیرد و نمازش را می‌خواند حتی اگر این باعث شود نماز جماعت را از دست بدهد» (أسئلة الباب المفتوح، سؤال ۱۷، دیدار ۶۷).

دوام وضوی مستحاضه

علما دربارۀ وضوی مستحاضه و مانند آن اختلاف نظر دارند که آیا با خارج شدن وقت آن نماز باطل می‌شود یا با وارد شدن وقت نماز بعدی؟ نتیجۀ این اختلاف دربارۀ کسی خودش را نشان می‌دهد که برای نماز صبح وضو گرفته؛ آیا درست است که با این وضو نماز ضحی (چاشت) یا نماز عید را بخواند یا خیر؟

کسی که می‌گوید این وضو با خارج شدن وقت نماز باطل می‌شود از ادای نماز چاشت و عید منع می‌کند زیرا با طلوع خورشید، وضو نیز باطل شده است.

اما کسی که می‌گوید این وضو با وارد شدن وقت نماز بعدی باطل می‌شود، اجازه داده که با وضوی نماز صبح، نماز چاشت و نماز عید نیز ادا شود زیرا وضویش تا وارد شدن وقت ظهر باقی مانده است.

هر دو قول در مذهب امام احمد و دیگر مذاهب آمده است. (الإنصاف: ۱/۳۷۸) و (الموسوعة الفقهية: ۳/۲۱۲).

به احتیاط نزدیکتر آن است که نماز چاشت و عید با وضوی جدید ادا شود و همین فتوای شیخ ابن عثیمین ـ رحمه الله ـ است.

۲ـ بنابر آنچه گذشت، شما نمی‌توانید پیش از وقت وضو بگیرید تا بعدا با آن نماز بخوانید، چه این کار برای رسیدن به جماعت باشد یا به سبب دیگر، زیرا وضوی شما با وارد شدن وقت نماز جدید باطل می‌شود.

با این حال باید اشاره کنیم که این حکم مربوط به حالتی است که خروج ادرار و بی‌وضو شدن مستمر باشد، اما اگر فرض کنیم که شخص وضو بگیرد و سپس تا وارد شدن وقت نماز بعدی چیزی از او خارج نشود، لازم نیست که وضوی جدیدی بگیرد و بر همان وضوی قبلی باقی مانده است.

بنابراین سخن فقها که «برای وقت هر نماز وضو می‌گیرد» در صورتی است که چیزی از او خارج شود.

بهوتی ـ رحمه الله ـ در «الروض المربع» (۵۷) می‌گوید: «مستحاضه و مانند آن از جمله کسانی که سَلَس ادرار یا خروج بی‌ارادهٔ مذی یا باد دارند برای وارد شدن وقت هر نماز وضو می‌گیرند و این در صورتی است که چیزی از آنان خارج شود و تا وقتی که وقت نماز [یعنی نمازی که برایش وضو گرفته‌اند] باقی است نماز فرض و نافله می‌خوانند و اگر چیزی از آنان خارج نشود، وضو [برای نماز بعدی] واجب نیست».

شیخ ابن عثیمین ـ رحمه الله ـ می‌گوید: «برای مستحاضه واجب است که برای وقت هر نماز ـ در صورتی که چیزی از او خارج شده باشد ـ وضو بگیرد و اگر چیزی از او خارج نشده باشد همان وضوی اولش بر حال خود باقی است» (الشرح الممتع: ۱/۴۳۸).

۳ـ و اگر بیرون از خانه بود و به دلیل وارد شدن وقت [نماز بعدی] وضویت باطل شده باشد و خواستی نماز بخوانی لازم است که پس از شستن محل و بستن آن به طوری که در حد امکان چیزی از آن خارج نشود، وضو بگیری.

پاک شدن لباس زیر با شستن آن ممکن است و اگر برای نمازت با خودت لباس پاک داشته باشی این برایت بهتر و آسان‌تر است و اگر شستن لباس یا تعویضش برایت دشوار بود بر همان حالی که هستی نماز بخوان.

شیخ ابن باز ـ رحمه الله ـ می‌گوید:

«بیماری که دچار سلس ادرار است و نتوانسته از آن شفا یابد، باید برای هر نماز پس از وارد شدن وقت آن وضو بگیرد و آن قسمت از بدنش که به آن نجاست رسیده را بشوید و اگر برایش دشوار نیست برای نماز یک لباس پاک اختصاص دهد وگرنه این مورد عفو است زیرا الله تعالی می‌فرماید: وَمَا جَعَلَ عَلَيْكُمْ فِي الدِّينِ مِنْ حَرَجٍ [حج: ۷۸] (و در دین بر شما سختی

قرار نداده است) و می‌فرماید: يُرِيدُ اللّهُ بِكُمُ الْيُسْرَ وَلاَ يُرِيدُ بِكُمُ الْعُسْرَ [بقره: ۱۸۵] (الله برای شما آسانی می‌خواهد و برای شما دشواری نمی‌خواهد) و رسول الله ـ صلی الله علیه وسلم ـ می‌فرماید: «هرگاه شما را به کاری امر کردم آن را تا جایی که می‌توانید انجام دهید» و برای خودش احتیاط پیشه می‌کند تا ادرار به لباس و بدنش یا محل نمازش نرسد» (فتاوى إسلامية: ۱/۱۹۲).

کسی که مشکل نشت ادرار دارد می‌تواند نماز را جمع کند

اما اگر وضو و شستن لباس برای هر نماز دشوار بود برایت جایز است که نمازهای ظهر و عصر را با هم جمع کنی و هر دو را با یک وضو در وقت یکی از این دو نماز ادا کنی. همچنین جمع بین نمازهای مغرب و عشاء با هم جایز است، چه در خانه باشی و چه بیرون از خانه.

شیخ الاسلام ابن تیمیه ـ رحمه الله ـ در «مجموع الفتاوى» (۱۴/۲۴) می‌گوید: «بیمار و مستحاضه نماز را جمع می‌کنند».

شیخ ابن عثیمین ـ رحمه الله ـ در «الشرح الممتع» (۴/۵۵۹) می‌گوید:

«برای مستحاضه جایز است که بین نماز ظهر و عصر و نمازهای مغرب و عشاء جمع کند زیرا برای آنها وضو گرفتن برای هر نماز سخت است».

آیا برای زن مستحاضه جایز است که نماز قیام شب را با وضوی عشا بخواند؟

۴- شما می‌توانید نماز تراویح را با وضوی عشا بخوانید حتی اگر نماز تراویح تا بعد از نیمهٔ شب ادامه یابد.

از شیخ ابن عثیمین ـ رحمه الله ـ پرسیده شد:

آیا برای زنی که استحاضه است جایز است که نماز قیام شب را پس از گذشت نیمهٔ شب با وضوی نماز عشا بخواند؟

ایشان ـ رحمه الله ـ چنین پاسخ دادند:

«این مسئله اختلافی است، زیرا گروهی از علما بر این هستند که اگر نصف شب بگذرد واجب است که وضویش را تجدید کند. برخی هم گفته‌اند: لازم نیست که دوباره وضو بگیرد و همین قول راجح است» برگرفته از: «فتاوى الطهارة» (۲۸۶).

والله اعلم.